

Η επιλογή του κάλλους του προσώπου του Ιησού

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=86783>]

Εάν η τέχνη και το κάλλος είναι τρόποι ελευθερίας του ανθρώπου από τα βάρη της ζωής (Θεοδωρακόπουλος 1977,27) και αν η τέχνη είναι αυτοσκοπός («αδιάφορη δημιουργικότητα») με κίνητρο τη φανέρωση του κάλλους της ζωής (και εν συνεχεία την ελευθερία από τον πόνο (ό.π.α.,69) και τον κολασμό των παθών,ό.π.α.,68), κάλλος το οποίο ενέχει συνάμα και το νόημα της ζωής (ό.π.α.,71), τότε τίθεται εν αμφιβόλω η ισχύς της με βάση όσα μέχρι σήμερα έχει να επιδείξει, αφού μένει σε εκκρεμότητα η αποστολή της. Εκτός αυτού εγκλωβίζεται σε μιαν ανυπόφορη αντίφαση: πως μπορεί η τέχνη να είναι όντως αυτοσκοπός- αφού αποδεδειγμένα ενδίδει σε σκοπιμότητες- και συνάμα να είναι ο ιδανικός τρόπος αποκάλυψης νοήματος ζωής, ελευθερίας από τον πόνο και τα βάρη της ζωής σε πραγματικό-εμπειρικό ορίζοντα ζωής του ανθρώπου και όχι απλώς στη διάνοια ενός μεγάλου καλλιτέχνη;

Εάν, από την άλλη πλευρά, έρωτας είναι στον Πλάτωνα η σύνδεση του θνητού με το αθάνατο, είναι δηλαδή η στιγμή του συν-είναι με το κάλλος (ό.π.α.,78), δεν αρκεί να υπάρχουν μεγάλοι καλλιτέχνες, που συλλαμβάνουν και αποδίδουν το κάλλος, που μας μαγεύουν και μας εντυπωσιάζουν, αλλά ένας τρόπος για τους πάντες να δύνανται να μεταβαίνουν από τη «φρίκη» του ωραίου(Φαίδρος) στο συνείναι(ό.π.α.,48), εκείνο των «φρικτών μυστηρίων» της Εκκλησίας. Αυτό δεν το έχει πετύχει ακόμα ούτε η τέχνη, ούτε η φιλοσοφία, παρά μόνον οι άγιοι, όσοι «γνώρισαν» άμεσα το άκτιστο-μακάριο-αθάνατο κάλλος και, κυρίως, Αυτόν που

είναι η πηγή του, ήτοι ένα πρόσωπο, όχι ένα ιδανικό ή κάποια ιδέα, όποια και να είναι αυτή.

Δεν υποτιμούμε αυτό τον λίαν προκλητικό κατά τα άλλα «μύθο» του ιδανικού που κάποτε μάλιστα φιλτράρεται δημιουργικά π.χ. μέσα από την τέχνη της ποίησης και την ποίηση της τέχνης, όπως εφυστάτα σημειώνει ο Νέστωρ του είδους, ο Δ.Ν.Μαρωνίτης ερμηνεύοντας το ποίημα του Καβάφη «Τυανεύς Γλύπτης». Ο γλύπτης, σαν σε ξενάγηση, αυτοπαρουσιάζεται και ξεναγεί τον επισκέπτη στο εργαστήριό του (Μαρωνίτης 2013, Α49). Αντιγράφουμε την τελευταία στροφή:

« Μα το έργο μου το πιο αγαπητό

που δούλεψα συγκινημένα και το πιο προσεκτικά

αυτόν, μια μέρα του καλοκαιριού θερμή

που ο νους μου ανέβαινε στα ιδανικά,

αυτόν εδώ ονειρευόμουν τον νέον Ερμή».

Είναι υποχρέωση του καλλιτέχνη και του ποιητή να θηρεύουν το κάλλος και να μας το προσφέρουν τόσο ευγενικά μέσα από το είδωλο της ιδέας. Έχουν αυτή τη δυνατότητα σκέψης- κι είναι μάλιστα τόσες πολλές αυτές οι δυνατότητες- να συλλαμβάνουν με τη διάνοιά τους, μεσούσης της εποχικής θερμής, αλλά και με το όνειρο το εν εγρηγόρει, το κάλλος ενός θεού σαν τον Ερμή. Εάν όμως έχει δίκιο ο Schelling, όταν υποστηρίζει ότι αληθινή πραγματικότητα είναι αυτή που αδυνατώ να την σκεφθώ, ό,τι δεν γίνεται ποτέ διανόημα, και όταν, επίσης, υποστηρίζει ότι «στο βράχο της πραγματικότητας τσακίζεται η σκέψη», ίσως μοναδική απάντηση είναι να αναζητήσει κανείς ένα τρόπο που σε μετάγει από τη δυνατότητα στην πραγματικότητα χωρίς τη διαμεσολάβηση της σκέψης, που σε παρασύρει σε εκβιαστικό ζέσταμα στο κουκούλι της πεταλούδας.

Είναι επιλογή σου πλέον να προτιμήσεις το κάλλος του προσώπου του Ιησού και όχι το είδωλο του Ερμή ή την «μελωδία της τίγρης». Μήπως, εξάλλου, οι άγουρες επιλογές δεν προξενούν σπασμούς και αλλοτριωμένες συμπεριφορές μεγάλων πνευματικών προσώπων, όπως ο Νίτσε, ο Καμύ, ο Φουκώ κ.α., οι οποίοι βρέθηκαν στην χώρα της αβύσσου που γειτνιάζει με της ακρόρειες της ύπαρξής μας, με συνέπεια τη «φρίκη του τέλους» των; Οι άγιοι, λοιπόν, και πάλι, ο μόνος πόρος που σε βγάζει προς το μακάριο κάλλος της αθανασίας! Αλλά και καθέννας που εθελουσίως είναι συνόμιλός τους. Δύνανται, συνεπώς, οι πάντες, εάν αρθούν, όπως ο ησυχαστής, στο ύψος που απαιτεί το θαύμα της Αναστάσεως. Με την άλλη ματιά της ποίησης του Καβάφη, και συγκεκριμένα στο ποίημα «Μανουήλ

Κομνηνός», που σπάνια οι φιλόλογοι θυμούνται:

«..ευτυχισμένοι όλοι που πιστεύουν,

και σαν τον βασιλέα κυρ Μανουήλ τελειώνουν

ντυμένοι μες στην πίστι των σεμνότατα».

[Τέλος]

Βιβλιογραφία

Αρεοπαγίτου Διονυσίου, Περί μυστικής θεολογίας. Εισαγωγή Β.Λόσκυ. Μετ. Σ. Γουνελά, Αθήνα,2002

Αρχ. Αιμιλιανός Σιμωνοπετρίτης, Ζωή εν πνεύματι, Αθήνα 2010(ΙΝΔΙΚΤΟΣ)

Bollnow, O.F., Neue Geborgenheit, Stuttgart-Berlin-Köln-Mainz 1979

Bowra, C.M., Αρχαία ελληνική ποίηση. Μετ.Ι.Ν. Καζάζης, Αθήνα 1983

Breidbach, O., Von der Neuroästhetik zur Neuronalen Ästhetik, in: Stimmen aus der Wissenschaft: Wie wichtig ist Schönheit für ihre Forschung? *attempto!* Forum der Universität Tübingen, Juni 2013,16-17.

Άγ. Γρηγόριος Νύσσης, Περί κατασκευής του ανθρώπου, Κατερίνη 1992

Gadamer, H.G., Der Kunstbegriff im Wandel. In: H.G., Gadamer, Hermeneutische Entwürfe, Tübingen 2000

Gerok-Reiter, A., Ein existenzieller Anspruch.In: Stimmen aus der Wissenschaft: Wie wichtig ist Schönheit für ihre Forschung? *attempto!* Forum der Universität Tübingen, Juni 2013, 6.

Γεωργούλης, Κ.Δ., Πλάτωνος Πολιτεία. Εισαγωγή, ερμηνεία, σημειώσεις, Αθήνα χχ(Σιδέρης)

Γιανναράς, Χ., Κριτικές Παρεμβάσεις, Αθήνα 1987(2).

Γιανναράς, Χ., Το αίνιγμα του κακού, Αθήνα 2008

Γιανναράς, Χ., Έξι φιλοσοφικές ζωγραφίες, Αθήνα 2011

Αρχ.Γοντικάκης, Β., Ασκητικοί λόγοι του αγίου Ισαάκ του Σύρου,Ι.Μ.Ιβήρων2003

Αρχ. Γοντικάκης, Β., *Το κάλλος θα σώσει τον κόσμο. Μια αγιορείτικη προσέγγιση.*

Εισήγηση στις 05.03.2005 σε συνέδριο στο Κάιμπριτζ της Μ. Βρετανίας με θέμα: Το κάλλος θα σώσει τον κόσμο»(amihanonkalos.Blogspot.gr)

Άγ.Ι.Δαμασκηνός, Η Θεοτόκος. Κείμενο, εισαγωγή, σχόλια Α.Γιέφτιτς, Αθήνα 1990(2)

Αρχ. Εφραίμ, Χαιρετισμός στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι. Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,508-512

Αρχ.Εφραίμ, Φιλοθεΐτης, Ο Γέροντάς μου Ιωσήφ ο ησυχαστής και Σπηλαιώτης (1897-1959), Αριζόνα 2008

Jaspers, K., Εισαγωγή στη φιλοσοφία. Μετ. Χ. Μαλεβίτση, Αθήνα 1983(3)

Θεοδωρακόπουλος,Ι.Ν., Εισαγωγή στη Φιλοσοφία, τομ. Γ', Αθήνα 1975

Θεοδωρακόπουλος,Ι.Ν., Μαθήματα φιλοσοφίας της τέχνης, Αθήνα 1977

Θεοδωρόπουλος, Ι. Ε., Μεταξύ φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Αθήνα 1977

Θεοδωρόπουλος, Ι. Ε., Φιλοσοφική και πατερική συνάντηση: Αναφορά στον Ο.Φ.Bollnow, *Παιδαγωγικός Λόγος* 2/2008, 11-34

Θεοδωρόπουλος, Ι. Ε., Εμπειρία ως έλλογη υπερβατικότητα. Αναξιφόρμιγγες και ανίατοι ιάτορες φόβου. Στο: «Παιδαγωγικός Λόγος», 3/2009.

Θεοδωρόπουλος,Ι.Ε.,Αναφορά στον Plessner. Παιδεία και Μισανθρωπία, *Παιδαγωγικός Λόγος* 2/2011,12-30

Θεοδωρόπουλος,Ι.Ε./Τριανταφύλλου, Σ., Το θαύμα της Στρώμης, Θεσσαλονίκη 2012

π.Θερμός,Β., εκ της αυλής ταύτης, Αθήνα 2001

π.Θερμός,Β., Άνθρωπος στον ορίζοντα. Προσεγγίζοντας τη συνάντηση Ορθόδοξης Θεολογίας και επιστημών του ψυχισμού, Αθήνα 2006

Μητρ. Ιερόθεος, Βλ. , Το πρόσωπο στην Ορθόδοξη Παράδοση, Λεβάδεια 1994

γερ. Ιωσήφ Βατοπαιδινός, Ο Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής, βίος-διδασκαλία, «Η Δεκάφωνος Σάλπιγξ», Ψυχοφελή Βατοπαιδινά 1, Άγιον Όρος 1983.

γερ.Ιωσήφ Βατοπαιδινός, Ο Γέρων Ιωσήφ ο Ησυχαστής και η Πατερική Παράδοση, «Ψυχοφελή Βατοπαιδινά» 5, Άγιον Όρος 1987.

Καβάσιλας, Ν., Η Θεομήτωρ. Κείμενο-μετάφραση-εισαγωγή-σχόλια Π. Νέλλας, Αθήνα 1974

Κανελλόπουλος, Π., Ιστορία του Ευρωπαϊκού πνεύματος, τομ .V, Αθήνα 1976

Αρχ. Καραλάζος, Π., Η απήχηση της κινήσεως του Γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστού. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος .Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,551-574

π.Καρδαμάκης,Μ., Οι πειρασμοί της ιστορίας και η μαρτυρία της Εκκλησίας, Αθήνα 2001

π.Καρδαμάκης,Μ.,Η σοφία λέγει, Αθήνα (χχ.)(Αρμός)

Καψωμένος, Ερ., Η ταύτιση του κάλλους με το αγαθό στην Ελληνική Λογοτεχνία. Ένας πολιτισμικός κώδικας. Στο: Blogspot.gr 13.06.2007

Κορναράκης, Κ., Η ασκητική του πόνου κατά τον Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,755-802

Kümmel, F., Logik und Hermeneutik, Hechingen 2013

π.Λουδοβίκος, Ν., Ορθοδοξία και εκσυγχρονισμός, Αθήνα 2006

π.Λουδοβίκος, Ν., Ψυχανάλυση και ορθόδοξη θεολογία, Αθήνα 2003(2)

Λόσκυ,Β., Εισαγωγή στο: Διονυσίου Αρεοπαγίτου, περί μυστικής θεολογίας. Μετ. Σ. Γουνελά, Αθήνα 2002

Μαγκλίνης,Η., Big Bang....Τέχνης στο CERN, στο: *Τέχνες και γράμματα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»*, 03.11.2013

Μαντά-Στάϊκου, Δ.,Το έργο τέχνης «αγώνισμα» ελευθερίας. Από την αισθητική σκέψη του Ι.Ν.Θεοδωρακόπουλου, στο: *αφιέρωμα στον Ι.Ν.Θεοδωρακόπουλο*, Αθήνα 1975(«Παρνασσός»), 325-336

Αγ.Μαξίμου Ομολογητού, Φιλοσοφικά και Θεολογικά Ερωτήματα, τομ. Α΄, εισαγωγή-σχόλια-πρωτ.Δ.Στανιλοάε, μετ. Ι. Σακαλή, Αθήνα 1978

Μάρκος, Α., Το «αμήχανον κάλλος» κατά τον Πλάτωνα. Στο: *Ελληνική Φιλοσοφία και Τέχνη*

(2000), 176-178

Μάρκος, Α., Φύση και άνθρωπος στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία, Αθήνα 2001.

Μαρκοπούλου, Α., Οι διαβαθμίσεις της ιδέας του Κάλλους στο πλατωνικό συμπόσιο και η λειτουργία των θεωρητικών αρετών, στο: *Παιδαγωγικός Λόγος* 1/2012-α-, 73-86

Μαρκοπούλου, Α., Η ψυχή θεωρός και δημιουργός του νοητού κάλλους στο πλατωνικό Συμπόσιο και η λειτουργία των αρετών της νοερώς ενεργούσης ψυχής, στο : *Παιδαγωγικός Λόγος* 2/2012-β-, 29-46

Μαρωνίτης, Δ., Η ποίηση της τέχνης, ΤΟ ΒΗΜΑ 13.10.2013, Α 49

Ματζαρίδης, Γ., Ο Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής και η Αγιορειτική ανάκαμψη, www.Pemptousia.gr 30.08.2013

Μπετεινάκης, Μ., Νωπογραφία και βυζαντινή Αγιογραφία, Ι.Μ. Ιεραπύτνης και Σητείας 200

Νικολαΐδης, Ι., Φιλολογικά σχόλια στα κείμενα του Γέροντος Ιωσήφ. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007, 635-642

Paal, G., Wahre Schönheit-schöne Wahrheit, in: In: Stimmen aus der Wissenschaft: Wie wichtig ist Schönheit für ihre Forschung? *attempto!* Forum der Universität Tübingen, Juni 2013, 2-5

π. Παΐσιος, Λόγοι, Α΄. Με πόνο και αγάπη για τον σύγχρονο άνθρωπο, Σουρωτή 2003

π. Παΐσιος, Αγιορείται Πατέρες, εκδ.Ι.Η. «Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος», Βασιλικά Θεσσαλονίκης 2008(13)

Παπαδόπουλος, Σ., Έννοια, σημασία και κύρος του Πατρός και Διδασκάλου. Από το Πατρολογία, τόμ. Α΄, Αθήνα 1982:. Στο: www.myriobiblos.gr, 28.06.2013

Παπαδόπουλος, Σ., Δίωρη ευλογημένη μαθητεία στο μακαριστό πατέρα Ιωσήφ. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007, 473-476

Πελεγρίνης,Θ., Η έννοια του κάλλους στον Δαμάσκιο, Αθήνα 1977

Πλάτωνος ,Πολιτεία. Εισαγωγή, ερμηνεία, σημειώσεις Κ.Δ.Γεωργούλη, Αθήνα χ.χ. (Σιδέρης)

Πλεξίδας, Ι., Πρόσωπο και φύση. Προβληματισμοί γύρω από την έννοια του προσώπου στη σκέψη του Ιωάννη Δαμασκηνού, Αθήνα 2001

Plessner,H., Über Menschenverachtung, in: *Gesammelte Schriften*, hrsg. von G. Dux, O. Marquard, E. Störker, unter Mitwirkung von R.W Schmidt, A. Wetterer und M-J Zemlin, Bd VIII, Frankfurt a.Mainz,105-116.

Plessner, H., Die Stufen des Organischen und der Mensch. Einleitung in die philosophische Anthropologie, in: *Gesammelte Schriften IV*, Frankfurt a.M.1981(stw)

Plessner, H., Macht und menschliche Natur, in: *Gesammelte Schriften V*, Frankfurt a.M.1981, 135-234(stw)

Αρχ. Πόποβιτς,Ι., Οδός θεογνωσίας. Κεφάλαια ασκητικά και γνωσιολογικά, Αθήνα 1992(2).

Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007

Ράμφος, Σ., Πελεκάνοι ερημικοί, Αθήνα 1994

Schulz, W., Philosophie in der veränderten Welt, Stuttgart 1993

Αρχ.Σκρέττα,Ν., Η νοερά προσευχή κατά τον Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,201-252

Σταμούλης, Χ., «Θεόν εσθίομεν εν μυστηρίω».Η αίσθηση του Ασκητικού κάλλους κατά τον Γέροντα Ιωσήφ τον Ησυχαστή. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,339-353.

Σταμούλης, Χ., Κάλλος το Άγιον, Αθήνα 2010

Πρωτ.Στανιλοάε, Δ., Εισαγωγή-σχόλια, στο: άγ.Μάξιμος Ομολογητής, Φιλοσοφικά και θεολογικά ερωτήματα, μετ.Ι.Σακαλή, Αθήνα 1978, 1351.

Τερέζης, Χ., Δαμάσκιος. Το φιλοσοφικό του σύστημα. Η τελευταία αναλαμπή της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας, Αθήνα 1993

Τριανταφυλλόπουλος, Δ., Κτίση και υλικά αγαθά. Μια ματιά από την πλευρά του Γέροντος Ιωσήφ του Ησυχαστού. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,741-754

Τριαναφύλλου, Σ.,/Ι.Ε.,Θεοδωρόπουλος, Το θαύμα της Στρώμης, Θεσσαλονίκη 2012

Φίλιας, Ν., Η λειτουργική ζωή και ο Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,355-364

Πρωτ.Χαραλαμπίδης,Ε., Η θέα του ακτίστου φωτός στους νεότερους Αγιορείτες. Στο: Πρακτικά Διορθοδόξων Συνεδρίων Αθηνών και Λεμεσού: *Γέροντας Ιωσήφ ο Ησυχαστής. Άγιον Όρος. Φιλοκαλική Εμπειρία*, εποπτεία Γ.Ι.Ματζαρίδη, Ι.Μ.Μ. Βατοπαιδίου, Άγιον Όρος 2007,323-338

Ψαλμοί, Εσπερινών ακολουθιών. Κείμενο ερμηνεία, Ι.Μ.Βαρνάκοβας, Δωρίδα 2013

Ο Ιωάννης Ε. Θεοδωρόπουλος γεννήθηκε το 1949 στη Σεργούλα Φωκίδος. Είναι καθηγητής Παιδαγωγικής και Φιλοσοφίας της Παιδείας. Είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου της πόλης Tübingen και υπήρξε Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο Ελληνικό Γενικό Προξενείο της πόλης Stuttgart, ελεύθερος επιστημονικός συνεργάτης της P.H. Esslingen, εντεταλμένος διδάσκων στην P.H. Ludwigsburg, επίκουρος και αναπληρωτής καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης, καθώς και καθηγητής της ΑΣΠΑΙΤΕ/Παράρτημα Πατρών. Έχει συγγράψει πολλά επιστημονικά βιβλία και άρθρα στην ελληνική και γερμανική γλώσσα, έχει μεταφράσει στην ελληνική τέσσερα γερμανικά βιβλία και είναι ιδρυτής και υπεύθυνος του φιλοσοφικού-παιδαγωγικού περιοδικού Παιδαγωγικός Λόγος.